

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Σχόλια (Aṭṭhakathā)

3. Ο Κανόνας της ανώτερης διδασκαλίας - Σχόλια
(3. Abhidhamma Piṭaka - Aṭṭhakathā)
1. Σχόλια για την επιτομή των νοητικών καταστάσεων
(1. Dhammasaṅgaṇī-aṭṭhakathā)
4. Η ενότητα της επεξήγησης (4. Aṭṭhakathākaraṇo)

PaliVerse

1. Σχόλια για την επιτομή των νοητικών καταστάσεων

4. Aṭṭhakathākaṇḍo

Tikaatthuddhāraṇaṇā

1384. Idāni nikkhepakaṇḍānantaraṃ ṭhapitassa aṭṭhakathākaṇḍassa vaṇṇanākkamo anuppatto. Kasmā panetaṃ aṭṭhakathākaṇḍaṃ nāma jātanti? Tepiṭakassa buddhavacanassa atthaṃ uddharitvā ṭhapitattā. Tīsupi hi piṭakesu dhammantaraṃ āgataṃ aṭṭhakathākaṇḍeneva paricchinditvā vinicchitaṃ suvinicchitaṃ nāma hoti. Sakale abhidhammapiṭake nayamaggaṃ mahāpakaraṇe pañhuddhāraṃ gaṇanacāraṃ asallakkhentenāpi aṭṭhakathākaṇḍato yeva samānetuṃ vaṭṭati.

Kuto pabhavaṃ pana etanti? Sāriputtattherappabhavaṃ. Sāriputtatthero hi ekassa attano saddhivihārikassa nikkhepakaṇḍe atthuddhāraṃ sallakkhetuṃ asakkontassa aṭṭhakathākaṇḍaṃ kathetvā adāsi. Idaṃ pana mahāaṭṭhakathāyaṃ paṭikkhipitvā idaṃ vuttaṃ - abhidhammo nāma na sāvakaṇḍaṃ, na sāvakaṇḍaṃ; buddhavisayo esa, buddhagocaro. Dhammasenāpati pana saddhivihārikena pucchito taṃ ādāya satthu santikaṃ gantvā sammāsambuddhassa kathesi. Sammāsambuddho tassa bhikkhuno aṭṭhakathākaṇḍaṃ kathetvā adāsi. Kathaṃ? Bhagavā hi 'katame dhammā kusalā'ti pucchi. 'Kusalā dhammā nāma katame'ti sallakkhesīti attho. Athassa tuṇhībhūtassa 'nanu yaṃ mayā katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hotītiādīnā nayena bhūmibhedato kusalaṃ dassitaṃ, sabbampi taṃ catūsu bhūmīsu kusalaṃ, ime dhammā kusalā'ti iminā nayena kaṇṇikaṃ kaṇṇikaṃ ghaṭaṃ ghaṭaṃ gocchakaṃ gocchakaṃ katvā atthuddhāraṇasena kusalādidhamme dassento kathetvā adāsi.

Tattha catūsūti kāmāvacaraṇūpāvacarārūpāvacaraapariyāpannāsu. Kusalanti phassādibhedaṃ kusalaṃ. Ime dhammā kusalāti ime sabbepi tāsu tāsu bhūmīsu vuttā phassādayo dhammā kusalā nāma.

1385. Akusalānaṃ pana bhūmivasena bhedābhāvato dvādasa akusalacittuppadāti āha. Tattha uppajjatīti uppādo. Cittameva uppādo cittuppadō. Desanāsīsameva cetāṃ. Yathā pana 'rājā āgato'ti vutte amaccādīnampi āgamaṇaṃ vuttameva hoti, evaṃ 'cittuppadā'ti vutte tehi sampayuttadhammāpi vuttāva hontīti. Sabbattha cittuppadaggahaṇena sasampayuttadhammaṃ cittaṃ gahitanti veditabbaṃ. Ito paraṃ catūsu bhūmīsu vipākotiādīnaṃ sabbesampi tikadukabhājanīyapadānaṃ attho, vedanāttikādīsu ca sukhādīnaṃ navattabbatā heṭṭhā vuttanayeneva pāḷiyatthaṃ vīmaṃsitvā veditabbā. Visesaṃattameva pana vakkhāma.

1420. Tattha parittārammaṇattike tāva sabbo kāmāvacarassa vipākoti ettha dvipaṇcaviññāṇāni cakkhupasādādayo nissāya niyameneva itṭhāniṭṭhādibhede rūpasaddagandharasaphoṭṭhabbadhamme ārabha pavattantīti parittārammaṇāni. Kusalākusalavipākā pana dve manodhātuyo hadayavatthuṃ nissāya cakkhuvīññāṇādīnaṃ anantarā niyamato rūpādīneva ārabha pavattantīti parittārammaṇā. Kusalavipākāhetukamanoviññāṇadhātu somanassasahagatā

pañcadvāre santīraṇavasena chasu dvāresu tadārammaṇavasenāti niyamato rūpādīni cha parittārammaṇāneva ārabba pavattatīti parittārammaṇā.
 Kusalākusalavipākāhetukamanoviññādhātudvayaṃ pañcadvāre santīraṇavasena chasu dvāresu tadārammaṇavasena niyamato rūpādīni cha parittārammaṇāneva ārabba pavattati. Paṭisandhivasena pavattamānampi parittaṃ kammaṃ kammanimittaṃ gatinimittaṃ vā ārammaṇaṃ karoti, pavattiyaṃ bhavaṅgavasena, pariyoṣāne cutivasena pavattamānampi tadeva ārammaṇaṃ karotīti parittārammaṇaṃ. Aṭṭha pana sahetukavipākacittuppādā ettha vuttanayeneva tadārammaṇavasena paṭisandhibhavaṅgacutivasena ca parittadhammeyeva ārabba pavattanti. Kiriyaṃanodhātu pañcadvāre rūpādīni ārabba pavattati.
 Somanassasahagatāhetukakiriyaṃanoviññādhātu chasu dvāresu paccuppanne manodvāre atītānāgatepi paritte rūpādidhammeyeva ārabba khīṇāsavānaṃ pahaṭṭhākāraṃ kurumānā pavattatīti parittārammaṇā. Evamime pañcavīsati cittuppādā ekanteneva parittārammaṇāti veditabbā.

1421. Viññāṇaṇcāyatananevasaññānāsaññāyatanadhammā attano attano heṭṭhimaṃ samāpattiṃ ārabba pavattanato mahaggaṭārammaṇā. Eva maggaṃphaladhammā nibbānārammaṇattā appamāṇārammaṇā.

Kusalato cattāro kiriyato cattāroti aṭṭha ñāṇavippayuttacittuppādā sekkhaputhujjanakhīṇāsavānaṃ asakkaccadānapaccavekkhaṇadhammasavanādīsu kāmāvacaradhamme ārabba pavattikāle parittārammaṇā. Atipaguṇānaṃ paṭhamajjhānādīnaṃ paccavekkhaṇakāle mahaggaṭārammaṇā.
 Kasiṇanimittādi paññattipaccavekkhaṇakāle navattabbārammaṇā. Akusalato cattāro diṭṭhigatasampayuttacittuppādā pañcapaṇṇāsāya kāmāvacaradhammānaṃ ‘satto satto’ti parāmasanaassādanābhinandanakāle parittārammaṇā. Tenevākārena sattavīsati mahaggaṭadhamme ārabba pavattikāle mahaggaṭārammaṇā.
 Paṇṇattidhamme ārabba pavattanakāle siyā navattabbārammaṇā.
 Diṭṭhivippayuttānaṃ teyeva dhamme ārabba kevalaṃ assādanābhinandanavasena, pavattiyaṃ paṭighasampayuttānaṃ domanassavasena, vicikicchāsampayuttacittuppādassa anīṭṭhaṅgatasena, uddhaccasahagatassa vikkhepavasena avūpasamavasena ca pavattiyaṃ parittamahaggaṭanavattabbārammaṇatā veditabbā. Etesu pana ekadhammopi appamāṇe ārabba pavattituṃ na sakkoti, tasmā na appamāṇārammaṇā.

Kusalato cattāro kiriyato cattāroti aṭṭha ñāṇasampayuttacittuppādā sekkhaputhujjanakhīṇāsavānaṃ sakkaccadānapaccavekkhaṇadhammasavanādīsu yathāvuttappakāre dhamme ārabba pavattikāle parittamahaggaṭanavattabbārammaṇā honti. Gotrabhukāle lokuttaradhamme paccavekkhaṇakāle ca nesam appamāṇārammaṇatā veditabbā.

Yaṃ panetaṃ rūpāvacaracattutthajjhānaṃ taṃ sabbatthapāḍakacattutthaṃ ākāsaṇacattutthaṃ ālokaṇacattutthaṃ brahmavihāracattutthaṃ ānāpāṇacattutthaṃ iddhiṇacattutthaṃ dibbasotacattutthaṃ cetopariyaññācattutthaṃ yathākammupagaññācattutthaṃ dibbacakkhuññācattutthaṃ pubbenivāsaññācattutthaṃ anāgataṃsaññācattutthanti kusalatopi kiriyatopi dvādasavidhaṃ hoti.

Tattha ‘sabbatthapādakacatuttham’ nāma atthasu kasiṇesu catutthajjhānam. Tañhi vipassanāyapi pādakam hoti, abhiññānampi, nirodhassāpi, vaṭṭassāpi pādakam hotiyevāti sabbatthapādakanti vuttam. ‘Ākāsakasiṇaālokakasiṇacatutthāni’ pana vipassanāyapi abhiññānampi vaṭṭassāpi pādakāni honti, nirodhapādakāneva na honti. ‘Brahmavihāraānāpānacatutthāni’ vipassanāya ceva vaṭṭassa ca pādakāni honti, abhiññānam pana nirodhassa ca pādakāni na honti. Tattha dasavidhampi kasiṇajjhānam kasiṇapaṇṇattim ārabba pavattattā, brahmavihāracatuttham sattapaṇṇattim ārabba pavattattā, ānāpānacatuttham nimittam ārabba pavattattā parittādivasena navattabbadhammārammaṇato navattabbārammaṇam nāma hoti.

‘Iddhividhacatuttham’ parittamahaggatārammaṇam hoti. Katham? Tañhi yadā kāyam cittasannissitam katvā adissamānena kāyena gantukāmo cittavasena kāyam pariṇāmeti, mahaggatacittā samodahati, samāropeti, tadā upayogaladdham ārammaṇam hotīti katvā rūpakāyārammaṇato parittārammaṇam hoti. Yadā cittam kāyasannissitam katvā dissamānena kāyena gantukāmo kāyavasena cittam pariṇāmeti, pādakajjhānacittam rūpakāye samodahati, samāropeti, tadā upayogaladdham ārammaṇam hotīti katvā mahaggatacittārammaṇato mahaggatārammaṇam hoti.

‘Dibbasotacatuttham’ saddam ārabba pavattattā ekantaparittārammaṇameva. ‘Cetopariyañānacatuttham’ parittamahaggataappamāṇārammaṇam hoti. Katham? Tañhi paresam kāmāvacaracittajānanakāle parittārammaṇam hoti, rūpāvacarārūpāvacaracittajānanakāle mahaggatārammaṇam, maggaphalajānanakāle appamāṇārammaṇam hoti. Ettha ca puthujjano sotāpannassa cittam na jānāti, sotāpanno vā sakadāgāmissāti evam yāva arahato netabbam. Arahā pana sabbesam cittam jānāti. Aññopi ca uparimo heṭṭhimassāti ayaṃ viseso veditabbo. ‘Yathākammupagañānacatuttham’ kāmāvacarakammajānanakāle parittārammaṇam hoti, rūpāvacarārūpāvacarakammajānanakāle mahaggatārammaṇam.

‘Dibbacakkhuñānacatuttham’ rūpārammaṇattā ekantaparittārammaṇameva. ‘Pubbenivāsañānacatuttham’ parittamahaggataappamāṇanavattabbārammaṇam hoti. Katham? Tañhi kāmāvacarakkhandhānussaraṇakāle parittārammaṇam hoti. Rūpāvacarārūpāvacarakkhandhānussaraṇakāle mahaggatārammaṇam. Atīte attanā vā parehi vā bhāvitamaggaṃ sacchikataphalañca anussaraṇakāle appamāṇārammaṇam. Atīte buddhā maggaṃ bhāvayimṣu, phalaṃ sacchākaṃsu, nibbānadhātuyā parinibbāyimsūti chinnavatūmakānussaraṇavasena maggaphalanibbānapaccavekkhaṇatopi appamāṇārammaṇam. Atīte ‘vipassī nāma bhagavā’ ahosi. Tassa ‘bandhumatī nāma nagaram ahosi, bandhumā nāma rājā pitā, bandhumatī nāma mātā’tiadinā nayena nāmagottapathavīnimittādivasena navattabbārammaṇam hoti.

‘Anāgataṃsañānacatutthe’pi eseva nayo. Tampi ayaṃ anāgate ‘kāmāvacare nibbattissatī’ti jānanakāle parittārammaṇam hoti. ‘Rūpāvacare vā arūpāvacare vā nibbattissatī’ti jānanakāle mahaggatārammaṇam. ‘Maggam bhāvēssati phalaṃ sacchikarissatī’ ‘nibbānadhātuyā parinibbāyissatī’ti jānanakāle appamāṇārammaṇam. Anāgate “metteyyo nāma bhagavā uppajjissati, subrahmā nāmassa brāhmaṇo pitā bhavissati, brahmavatī nāma brāhmaṇī mātā bhavissatī”tiadinā nayena nāmagottajānanakāle navattabbārammaṇam hoti.

Arūpāvacaracatuttham̐ pana āsavānaṃ khayacatutthañca pāliyaṃ āgatattḥāneyeva kathessāmi. Kiriyaḥetukamanoviññādhātu upekkhāsahagatā sabbesampi etesaṃ kusalākusalakiriyaḥcittānaṃ purecārikā. Tassā tesu vuttanayeneva ārammaṇabhedo veditabbo. Pañcadvāre pana voṭṭhabbanavasena pavattiyaṃ ekantaparittārammaṇāva hoti. Rūpāvacaratikacatukkajjhānādīni parittādibhāvena navattabbadhammaṃ ārabha pavattito navattabbārammaṇāni. Ettha hi rūpāvacarāni pathavīkasiṇādīsu pavattanti, ākāśānañcāyatanaṃ ugghāṭimākāse, ākiñcaññāyatanaṃ viññāṇāpagameti.

1429. Maggārammaṇattike ādimhi vuttā atṭha ñāṇasampayuttacittuppādā sekkhāsekkhānaṃ attanā paṭividdhamaggānaṃ paccavekkhaṇakāle maggārammaṇā, maggena pana asahajātatṭā na maggahetukā, attanā paṭividdhamaggaṃ garuṃ katvā paccavekkhaṇakāle ārammaṇādhīpativasena maggādhipatino, aññadhammārammaṇakāle na vattabbā maggārammaṇātipi maggādhipatinotipi. Cattāro ariyamaggā maggasañkhātassa maggasampayuttassa vā hetuno atthitāya ekantato maggahetukāva. Vīriyaṃ pana vīmaṃsaṃ vā jeṭṭhakaṃ katvā maggabhāvanākāle sahaajātādhipatinā siyā maggādhipatino, chandacittānaṃ aññatarajeṭṭhakakāle siyā na vattabbā maggādhipatinoti.

Dvādasavidhe rūpāvacaracatutthajjhāne sabbatthapādakacatutthādīni nava jhānāni neva maggārammaṇāni na maggahetukāni na maggādhipatīni.

Cetopariyaññāpubbenivāsaññānaāgataṃsaññācatutthāni pana ariyānaṃ maggacittajānanakāle maggārammaṇāni honti, maggena pana asahajātatṭā na maggahetukāni, maggaṃ garuṃ katvā appavattito na maggādhipatīni. Kasmā panetāni na maggaṃ garuṃ karontīti? Attano mahaggatatāya. Yathā hi rājānaṃ sabbo loko garuṃ karoti, mātāpitāro pana na karonti. Na hi te rājānaṃ disvā āsanā vuṭṭhahanti, na añjalikammādīni karonti, daharakāle voharitanayeneva voharanti. Evametānipi attano mahaggatatāya na maggaṃ garuṃ karonti.

Kiriyaḥetukamanoviññādhātupi ariyānaṃ maggapaccavekkhaṇakāle paccavekkhaṇapurecārikattā maggārammaṇā hoti, maggena asahajātatṭā pana na maggahetukā, maggaṃ garuṃ katvā appavattito na maggādhipatī. Kasmā garuṃ na karontīti? Attano ahetukatāya hīnatāya jaḷatāya. Yathā hi rājānaṃ sabbo loko garuṃ karoti, attano pariṇānaṃ pana khujjavāmanakaceṭakādayo attano aññānatāya paṇḍitamanussā viya nātigaruṃ karonti, evameva idampi cittaṃ attano ahetukatāya hīnatāya jaḷatāya maggaṃ garuṃ na karoti.

Ñāṇavippayuttakusalādīni ñāṇābhāvena ceva lokiyadhammārammaṇatāya ca maggārammaṇādhībhāvaṃ na labhanti, navattabbārammaṇāneva hontīti veditabbānīti.

1432. Atītārammaṇattike viññāṇañcāyatananevasaññānāsaññāyatanadhammā heṭṭhā atītasamāpattim̐ ārabha pavattitā ekantena atītārammaṇāva.

1433. Niyogā anāgatārammaṇā natthīti niyameṇa pāṭiyekkaṃ cittaṃ anāgatārammaṇaṃ nāma natthi. Nanu ca anāgataṃsaññānaṃ ekantena anāgatārammaṇaṃ, cetopariyaññānampi anāgataṃ ārabha pavattatīti? No na pavattati. Pāṭiyekkaṃ pana etaṃ ekaṃ cittaṃ nāma natthi. Rūpāvacaracatutthajjhānena saṅgahitattā aññehi mahaggatacittehi missakaṃ hoti. Tena vuttaṃ ‘niyogā anāgatārammaṇā natthī’ti.

1434. Dvipañcaviññāṇāni, tisso manodhātuyo ca paccuppannesu rūpādīsu pavattito paccuppannārammaṇā nāma. Dasa cittuppādāti ettha aṭṭha tāva sahetukā devamanussānaṃ paṭisandhiggahaṇakāle kammaṃ vā kammanimittam vā ārabha pavattiyam atītārammaṇā. Bhavaṅgacutikālesupi eseva nayo. Gatinimittam pana ārabha paṭisandhiggahaṇakāle tato param bhavaṅgakāle ca paccuppannārammaṇā. Tathā pañcadvāre tadārammaṇavasena pavattiyam. Manodvāre pana atītānāgatapaccuppannārammaṇānaṃ javanānaṃ ārammaṇam gahetvā pavattito atītānāgatapaccuppannārammaṇā.

‘Kusalavipākāhetukaupekkhāsahagatamanoviññādhātu’ mpi eseva nayo.

Kevalaṇhi sā manussesu jaccandhādīnaṃ paṭisandhi hoti. Pañcadvāre ca santīraṇavasenāpi paccuppannārammaṇā hotīti ayamettha viseso.

‘Somanassasahagatā’ pana pañcadvāre santīraṇavasena tadārammaṇavasena ca paccuppannārammaṇā hoti. Manodvāre tadārammaṇavasena sahetukavipākā viya atītānāgatapaccuppannārammaṇāti veditabbā.

‘Akusalavipākāhetukamanoviññādhātu’ pana kusalavipākāya upekkhāsahagatāhetukāya samānagatikā eva. Kevalaṇhi sā āpāyikānaṃ paṭisandhibhavaṅgacutivasena pavattatīti ayamettha viseso.

‘Kiriyaḥetukamanoviññādhātu’ somanassasahagatā khīṇāsavānaṃ pañcadvāre pahaṭṭhākāraṃ kurumānā paccuppannārammaṇā hoti. Manodvāre atītādibhede dhamme ārabha hasituppādavasena pavattiyam atītānāgatapaccuppannārammaṇā hoti.

Kāmāvacarakusalantiādīsu kusalato tāva cattāro ñāṇasampayuttacittuppādā. Sekkhaputhujjanānaṃ atītādibhedāni khandhadhātuāyatanāni sammasantānaṃ paccavekkhantānaṃ atītānāgatapaccuppannārammaṇā honti. Paṇṇattinibbānapaccavekkhaṇe navattabbārammaṇā. Ñāṇavippayuttesupi eseva nayo. Kevalaṇhi tehi maggaphalanibbānapaccavekkhaṇā natthi. Ayamevettha viseso.

Akusalato cattāro diṭṭhisampayuttacittuppādā atītādibhedānaṃ khandhadhātuāyatanānaṃ assādanābhinandanaparāmāsakāle atītādiārammaṇā honti. Paṇṇattim ārabha assādentassa abhinandantassa ‘satto satto’ ti parāmasitvā gaṇhantassa navattabbārammaṇā honti. Diṭṭhivippayuttesupi eseva nayo. Kevalaṇhi tehi parāmāsaggahaṇam natthi. Dve paṭighasampayuttacittuppādā atītādibhede dhamme ārabha domanassitānaṃ atītādiārammaṇā, paṇṇattim ārabha domanassitānaṃ navattabbārammaṇā. Vicikicchuddhaccasampayuttā tesu eva dhammesu anīṭṭhaṅgatabhāvena ceva uddhatabhāvena ca pavattiyam atītānāgatapaccuppannanavattabbārammaṇā. Kiriyaṭo aṭṭha sahetukacittuppādā kusalaṭcittuppādagatikā eva. Kiriyaḥetukamanoviññādhātu upekkhāsahagatā pañcadvāre voṭṭhabbanavasena pavattiyam paccuppannārammaṇāva. Manodvāre atītānāgatapaccuppannārammaṇānañceva paṇṇattinibbānārammaṇānañca javanānaṃ purecārikakāle atītānāgatapaccuppannanavattabbārammaṇā.

Yathāvuttappabhede rūpāvacarajjhāne sabbatthapādakacatuttham ākāsaṇacatuttham ālokaṇacatuttham brahmavihāracatuttham ānāpānacatutthanti imāni pañca navattabbārammaṇāneva. ‘Iddhividhacatuttham’ kāyavasena cittam pariṇāmentassa atītapādakajjhānacittam ārabha pavattanato atītārammaṇam. Mahādhātunidhāne mahākassapattherādīnaṃ viya anāgataṃ adhiṭṭhahantānaṃ anāgatārammaṇam hoti. Mahākassapatthero kira mahādhātunidhānaṃ karonto anāgate aṭṭhārasavassādhikāni dve vassasatāni ime

gandhā mā sussiṃsu, pupphāni mā milāyiṃsu, dīpā mā nibbāyiṃsūti adhiṭṭhahi. Sabbam tatheva ahosi. Assaguttatthero vattaniyasenāsane bhikkhusaṅgham sukkhabhattam bhuñjamānam disvā ‘udakasoṇḍi divase divase, purebhattam dadhiraśa hotū’ti adhiṭṭhahi. Purebhattam gahitam dadhiraśam hoti pacchābhatte pākatikameva. Kāyam pana cittasannissitam katvā adissamānena kāyena gamanakāle, aññaśa vā paṭihāriyassa karaṇakāle, kāyam ārabba pavattattā paccuppannārammaṇam hoti.

‘Dibbasotacatuttham’ vijjamānasaddameva ārabba pavattito paccuppannārammaṇam hoti. Cetopariyaññacatuttham atīte sattadivasabbhantare anāgate sattadivasabbhantare paresam cittam jānantassa atītārammaṇam anāgatārammaṇaṇca hoti. Sattadivasātikkame pana tam jānitum na sakkoti. Atītānāgataṃsaññānañhi esa visayo. Na etassa paccuppannajānanakāle pana paccuppannārammaṇam hoti.

Paccuppannañca nāmetam tividham - khaṇapaccuppannam santatipaccuppannam addhāpaccuppannañca. Tattha uppādaṭṭhitibhaṅgappattam ‘khaṇapaccuppannam’. Ekadvisantativārapariyāpannam ‘santatipaccuppannam’. Tattha andhakāre nisīditvā ālokaṭṭhānam gatassa na tāva ārammaṇam pākaṭam hoti; yāva pana tam pākaṭam hoti, etthantare ekadvisantativārā veditabbā. Ālokaṭṭhāne vicarivā ovarakam pavitṭhassāpi na tāva sahasā rūpam pākaṭam hoti; yāva tam pākaṭam hoti, etthantare ekadvisantativārā veditabbā. Dūre ṭhatvā pana rajakānam hatthavikāram ghaṇḍibherīdiākoṭanavikārañca disvāpi na tāva saddam suṇāti; yāva pana tam suṇāti, etasmimpi antare ekadvisantativārā veditabbā. Evaṃ tāva majjhimabhāṇakā. Saṃyuttaḥbhāṇakā pana ‘rūpasantati arūpasantatī’ti dve santatiyo vatvā, ‘udakam akkamitvā gatassa yāva tīre akkantaudakalekhā na vipasīdati, addhānato āgatassa yāva kāye usumabhāvo na vūpasammati, ātapā āgantvā gabbham pavitṭhassa yāva andhakārabhāvo na vigacchati, antogabbhe kammaṭṭhānam manasikarivā divā vātapānam vivarivā oloketassa yāva akkhīnam phandanabhāvo na vūpasammati, ayam rūpasantati nāma; dve tayo javanavārā arūpasantati nāmā’ti vatvā ‘tadubhayampi santatipaccuppannam nāmā’ti vadanti.

Ekabhavaparicchinnaṃ pana addhāpaccuppannam nāma. Yam sandhāya bhaddekarattasutte “yo cāvuso, mano ye ca dhammā ubhayametaṃ paccuppannam. Tasmiṃ ce paccuppanne chandarāgapaṭibaddham hoti viññāṇam, chandarāgapaṭibaddhattā viññāṇassa tadabhinandati, tadabhinandanto paccuppannesu dhammesu saṃhīratī’ti vuttam. Santatipaccuppannañcettha aṭṭhakathāsu āgataṃ. Addhāpaccuppannam sutte.

Tattha keci ‘khaṇapaccuppannam cittam cetopariyaññassa ārammaṇam hotī’ti vadanti. Kiṃkāraṇā? Yasmā iddhiṃmassa ca parassa ca ekakkhaṇe cittam uppajjati. Idañca nesaṃ opammaṃ - yathā ākāse khitte pupphamuṭṭhimhi avassaṃ ekam puppham ekassa vaṇṭam paṭivijjhati vaṇṭena vaṇṭam paṭivijjhati, evaṃ parassa cittam jānissāmīti rāsivasena mahājanassa citte āvajjite avassaṃ ekassa cittam ekena cittaṃ uppādakkaṇe vā ṭhitikkhaṇe vā bhaṅgakkhaṇe vā paṭivijjhatīti. Tam pana vassasatampi vassasahassampi āvajjanto yena cittaṃ āvajjeti, yena ca jānāti tesam dvinnam sahaṭṭhānābhāvato āvajjanajavanānañca anitṭhe ṭhāne nānārammaṇabhāvappattidosato ayuttanti aṭṭhakathāsu paṭikkhittam. Santatipaccuppannam pana addhāpaccuppannañca ārammaṇam hotīti veditabbam.

Tattha yaṃ vattamānajanavāṭhito atītānāgatavasena dvitijavanavāṭhiparimāṇakāle parassa cittaṃ, taṃ sabbampi santatipaccuppannaṃ nāma. Addhāpaccuppannaṃ pana jananavārena dīpetabbanti yaṃ aṭṭhakathāyaṃ vuttaṃ taṃ suvuttaṃ. Tatrāyaṃ dīpanā - iddhiṃ parassa cittaṃ jānitukāmo āvajjeti. Āvajjanaṃ khaṇapaccuppannaṃ ārammaṇaṃ katvā teneva saha nirujjhati. Tato cattāri pañca jananāni yesaṃ pacchimaṃ iddhicittaṃ, sesāni kāmāvacarāni. Tesāṃ sabbesampi tadeva niruddhaṃ cittaṃ ārammaṇaṃ hoti. Na ca tāni nānārammaṇāni honti. Addhāpaccuppannavasena paccuppannārammaṇattā ekārammaṇāni. Ekārammaṇattepi ca iddhicittameva parassa cittaṃ pajānāti, na itarāni; yathā cakkhuvāre cakkhuvīññāṇameva rūpaṃ passati, na itarānīti. Iti idaṃ santatipaccuppannaṃ ceva addhāpaccuppannaṃ ca vasena paccuppannārammaṇaṃ hoti. Yasmā vā santatipaccuppannampi addhāpaccuppanneyeva patati, tasmā addhāpaccuppannavasenetam paccuppannārammaṇanti veditabbaṃ.

‘Pubbenivāsañācatutthaṃ’ nāmagottānussaraṇe nibbānanimittapaccavekkhaṇe ca navattabbārammaṇaṃ, sesakāle atītārammaṇameva.

Yathākammupagañācatutthampi atītārammaṇameva. Tattha kiñcāpi pubbenivāsacetopariyañāṇāni atītārammaṇāni honti, atha kho tesāṃ pubbenivāsañāṇassa atītakkhandhā khandhapaṭibaddhañca kiñci anārammaṇaṃ nāma natthi. Tañhi atītakkhandhakhandhapaṭibaddhesu dhammesu sabbaññutaññāṇasamagatikaṃ hoti. Cetopariyañāṇassa ca sattadivasabbhantarātītaṃ cittameva ārammaṇaṃ. Tañhi aññaṃ khandhaṃ vā khandhapaṭibaddhaṃ vā na jānāti, maggasampayuttacittārammaṇattā pana pariāyato maggārammaṇanti vuttaṃ. Yathākammupagañāṇassa ca atītacetanāmattamevārammaṇanti. Ayaṃ viseso veditabbo. Ayamettha aṭṭhakathānayo. Yasmā pana “kusalā khandhā iddhiṃ khandhā cetopariyañāṇassa pubbenivāsānussatiñāṇassa yathākammupagañāṇassa anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo”ti paṭṭhāne vuttaṃ, tasmā cattāropi khandhā cetopariyañāṇayathākammupagañāṇaṃ ārammaṇaṃ honti. Tatrāpi yathākammupagañāṇassa kusālākusālā evāti.

‘Dibbacakkhuñācatutthaṃ’ vijjamānavaṇṇārammaṇattā paccuppannārammaṇameva. Anāgataṃsañācatutthaṃ anāgatārammaṇameva. Tañhi anāgatakkhandhakhandhapaṭibaddhesu dhammesu pubbenivāsañāṇaṃ viya sabbaññutaññāṇasamagatikaṃ hoti. Tattha kiñcāpi cetopariyañāṇampi anāgatārammaṇaṃ hoti, taṃ pana sattadivasabbhantare uppajjanakacittameva ārammaṇaṃ karoti. Idaṃ anāgate kappasatasahassee uppajjanakacittampi khandhepi khandhapaṭibaddhampi. Rūpāvacaratikacatukkajjhānādīni atītānāgatapaccuppannesu ekadhammampi ārabha appavattito ekantanavattabbārammaṇānevāti veditabbāni.

1435. Ajjhataṭṭhike anindriyabaddharūpañca nibbānañca bahiddhāti idaṃ yathā indriyabaddhaṃ parapuggalasantāne bahiddhāti vuccamānampi tassa attano santānapariyāpannattā niyakajjhattaṃ hoti, evaṃ na kenaci pariāyena ajjhattaṃ hotīti niyakajjhataṭṭhikāya abhāvena bahiddhāti vuttaṃ, na niyakajjhattamattassa asambhavato. Niyakajjhattamattassa pana asambhavamattam sandhāya ajjhataṭṭhikāya bahiddhārammaṇattā vuttā.

Ajjhattadhammāpagamamattatova ākiñcaññāyatanārammaṇassa ajjhatabhāvampi bahiddhābhāvampi ajjhatabhiddhābhāvampi ananujānitvā ākiñcaññāyatanam na vattabbaṃ ajjhataṭṭhikāya antipītiādi vuttaṃ.

Tattha na kevalaṃ tadeva navattabbārammaṇaṃ, tassa pana āvajjanampi, upacāraccittānīpi, tassārammaṇassa paccavekkhaṇacittānīpi, tasseva assādanādivasena pavattāni akusalacittānīpi navattabbārammaṇānevāti. Tāni pana tasmīṃ vutte vuttāneva hontīti visuṃ na vuttāni. Kathaṃ vuttāneva hontīti? Etañhi ākiñcaññāyatanaṃ, yañca tassa purecārikaṃ āvajjanaupacārādivasena pavattaṃ, tena saha ekārammaṇaṃ bhaveyya. Taṃ sabbaṃ atītārammaṇattike ‘kāmāvacarakusalaṃ, akusalaṃ, kiriyato nava cittuppādā, rūpāvacaracattutthajjhāna’nti evaṃ vuttānaṃ etesaṃ cittuppādānaṃ ‘siyā na vattabbā atītārammaṇātipī’tiādīnā nayena navattabbārammaṇabhāvassa anuññātattā, ākiñcaññāyatanaṃ ca ‘ākiñcaññāyatanaṃ, cattāro maggā aparīyāpannā, cattāri ca sāmāññaphalāni, ime dhammā na vattabbā atītārammaṇātipī’ti evaṃ ekantena navattabbārammaṇattavacanato navattabbārammaṇanti vuttaṃ. Idāni taṃ ajjhattārammaṇattike ekampi vuccamānaṃ yasmā heṭṭhā tena saha ekārammaṇabhāvampi sandhāya kāmāvacarakusalādīnaṃ navattabbārammaṇatā vuttā, tasmā idhāpi tesāṃ navattabbārammaṇabhāvaṃ dīpeti. Ko hi tena saha ekārammaṇānaṃ navattabbārammaṇabhāve antarāyoti? Evaṃ tasmīṃ vutte ‘vuttāneva hontī’ti veditabbāni. Sesamettha ajjhattārammaṇattike pālito uttānameva.

Ārammaṇavibhāge pana viññāṇaṇcāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanaṃ imesaṃ tāva kusalavipākakiriyavasena channaṃ cittuppādānaṃ attano santānasambandhaṃ heṭṭhimasamāpattiṃ ārabha pavattito ajjhattārammaṇatā veditabbā. Ettha ca kiriyāākāsānaṇcāyatanaṃ kiriyaviññāṇaṇcāyatanaṃ asseva ārammaṇaṃ hoti, na itarassa. Kasmā? Ākāsānaṇcāyatanaṃ kiriyasamaṅgino kusalassa vā vipākassa vā viññāṇaṇcāyatanaṃ abhāvato. Kusalaṃ pana kusalavipākakiriyānaṃ tiṇṇampi ārammaṇaṃ hoti. Kasmā? Ākāsānaṇcāyatanaṃ kusalaṃ nibbattetvā tṭhitassa tato uddhaṃ tividdhassapi viññāṇaṇcāyatanaṃ uppattisambhavato. Vipākaṃ pana na kassaci ārammaṇaṃ hoti. Kasmā? Vipākato vuṭṭhahitvā cittassa abhinīhārāsambhavato. Nevasaññānāsaññāyatanaṃ ārammaṇakaraṇepi eseṇa nayo. Rūpāvacarattikkacattutthajjhānādīnaṃ sabbesampi niyakajjhattato bahiddhārammaṇatā bahiddhārammaṇatā veditabbā.

Sabbeva kāmāvacarā kusalākusalābyākatā dhammā, rūpāvacaraṃ cattutthaṃ jhānanti ettha kusalato tāva cattāro ñāṇasampayuttacittuppādā attano khandhādīni paccavekkhantassa ajjhattārammaṇā. Paresaṃ khandhādīnipaccavekkhaṇe paṇṇattinibbānapaccavekkhaṇe ca bahiddhārammaṇā. Tadubhayavasena ajjhattabahiddhārammaṇā. Ñāṇavippayuttasuppi eseṇa nayo. Kevalaṃ hi tesāṃ nibbānapaccavekkhaṇaṃ natthi. Akusalato cattāro diṭṭhisampayuttacittuppādā attano khandhādīnaṃ assādanābhinandanaparāmāsagahaṇakāle ajjhattārammaṇā, parassa khandhādīsu ceva anindriyabaddharūpakasiṇādīsu ca tattheva pavattikāle bahiddhārammaṇā, tadubhayavasena ajjhattabahiddhārammaṇā. Diṭṭhivippayuttasuppi eseṇa nayo. Kevalaṃ hi tesāṃ parāmāsagahaṇaṃ natthi. Dvepi paṭighasampayuttā attano khandhādīsu domanassitassa ajjhattārammaṇā, parassa khandhādīsu ceva anindriyabaddharūpapaṇṇattīsu ca bahiddhārammaṇā, tadubhayavasena ajjhattabahiddhārammaṇā. Vicikicchuddhaccasampayuttānampi vuttapakāresu dhammesu vicikicchanaṇaphandanabhāvavasena pavattiyaṃ ajjhattādiārammaṇatā veditabbā.

Dvipañcaviññāṇāni, tisso ca manodhātuyoti, ime terasa cittuppādā attano rūpādīni ārabha pavattiyaṃ ajjhataṃmaṇā, parassa rūpādīsu pavattā bahiddhāmaṇā, tadubhayavasena ajjhatabahiddhāmaṇā.

Somanassasahagatahetukavipākamanoviññādhātu pañcadvāre santīraṇatadāmaṇavasena attano pañca rūpādīdhamme, manodvāre tadāmaṇavaseneva aññepi ajjhattike kāmāvacaradhamme ārabha pavattiyaṃ ajjhataṃmaṇā, paresaṃ dhammesu pavattamānā bahiddhāmaṇā, ubhayavasena ajjhatabahiddhāmaṇā.

Upekkhāsahagatavipākāhetukamanoviññādhātudvayepi ese va nayo. Kevalaṃ panetā sugatiyaṃ duggatiyañca paṭisandhibhavaṅgacutivasenāpi ajjhataṃmaṇā bahiddhāmaṇā.

Aṭṭha mahāvīpākacittāni tāsāmyeva dvinnāṃ samānagatikāni. Kevalaṃ panetāni santīraṇavasena na pavattanti. Paṭisandhibhavaṅgacutivaseneva etāni sugatiyaṃmyeva pavattanti. Somanassasahagatāhetukakiriyaṃ pañcadvāre attano rūpādīni ārabha pahaṭṭhākārakaraṇavasena pavattiyaṃ ajjhataṃmaṇā, parassa rūpādīsu pavattā bahiddhāmaṇā. Manodvāre tathāgatassa jotipālamāṇavamaghadavarājakaṇṭhatāpasādikālesu attanā katakiriyaṃ paccavekkhantassa hasituppādasena pavattā ajjhataṃmaṇā.

Mallikāya deviyā santatimahāmattassa sumanamālākārassāti evamādīnaṃ kiriyaṃkaraṇaṃ ārabha pavattikāle bahiddhāmaṇā. Ubhayavasena ajjhatabahiddhāmaṇā. Upekkhāsahagatakiriyaṃhetukamanoviññādhātu pañcadvāre voṭṭhabbanavasena manodvāre ca āvajjanavasena pavattiyaṃ ajjhataṃmaṇā. Aṭṭha mahākiriyaṃ kusalaṃcittagatikā eva. Kevalaṃhi tā khīṇāsavānaṃ uppajjanti, kusalāni sekkhaputhujjanānanti ettakamevettha nānākaraṇaṃ.

Vuttappakāre rūpāvacaracattutthajjhāne sabbatthapādaṃcattutthādīni pañca jhānāni imasmiṃ tike okāsaṃ labhanti. Etāni hi kasiṇapaṇṇattinimittāmaṇā bahiddhāmaṇāni.

‘Iddhividhacattutthaṃ’ kāyavasena cittaṃ, cittavasena vā kāyaṃ pariṇāmanakāle attano kumārakavaṇṇādinimmānakāle ca sakāyacittānaṃ āmaṇākarāṇato ajjhataṃmaṇā, bahiddhā hatthiassādidassanakāle bahiddhāmaṇā, kālena ajjhataṃ kālena bahiddhā, pavattiyaṃ ajjhatabahiddhāmaṇā.

‘Dibbasotacattutthaṃ’ attano kucchisaddasavanakāle ajjhataṃmaṇā, paresaṃ saddasavanakāle bahiddhāmaṇā, ubhayavasena ajjhatabahiddhāmaṇā. ‘Cetopariyaññacattutthaṃ’ paresaṃ cittāmaṇāto bahiddhāmaṇāmeva. Attano cittaṃjānane pana tena payojaṇaṃ natthi. ‘Pubbenivāsacattutthaṃ’ attano khandhānussaraṇakāle ajjhataṃmaṇā, parassa khandhe, anidriyabaddharūpaṃ, tisso ca paṇṇattiyo anussaraṇato bahiddhāmaṇā, ubhayavasena ajjhatabahiddhāmaṇā.

‘Dibbacakkhucattutthaṃ’ attano kucchigatādirūpadassanakāle ajjhataṃmaṇā, avasesarūpadassanakāle bahiddhāmaṇā, ubhayavasena ajjhatabahiddhāmaṇā. ‘Anāgataṃsaññacattutthaṃ’ attano anāgatakkhandhānussaraṇakāle ajjhataṃmaṇā, parassa anāgatakkhandhānaṃ vā anidriyabaddhassa vā rūpassa anussaraṇakāle bahiddhāmaṇā, ubhayavasena ajjhatabahiddhāmaṇā. Ākiñcaññāyatanassa

navattabbārammaṇatāya kāraṇaṃ heṭṭhā vuttameva.

Dukaatthuddhāravaṇṇanā

1441. Hetugocchakaniddese tayo kusalahetūtiādinā nayena hetū dassetvā puna teyeva uppattiṭṭhānato dassetuṃ catūsu bhūmīsu kusalesu uppajjantītiādi vuttaṃ. Iminā upāyena sesagocchakesupi desanānayo veditabbo.

1473. Yattha dve tayo āsavā ekato uppajjantīti ettha tividhena āsavānaṃ ekato uppatti veditabbā. Tattha catūsu diṭṭhivippayuttesu avijjāsavena, diṭṭhisampayuttesu diṭṭhāsavaavijjāsavehi saddhinti kāmāsavo duvidhena ekato uppajjati. Bhavāsavo catūsu diṭṭhivippayuttesu avijjāsavena saddhinti ekadhāva ekato uppajjati. Yathā cettha evaṃ yattha dve tīṇi saṃyojanāni ekato uppajjantīti etthāpi saṃyojanānaṃ uppatti ekato dasadhā bhave. Tattha kāmarāgo catudhā ekato uppajjati, paṭigho tidhā, māno ekadhā. Tathā vicikicchā ceva bhavarāgo ca. Kathaṃ? Kāmarāgo tāva mānasamyojanaavijjāsamyojanehi ceva, diṭṭhisamyojanaavijjāsamyojanehi ca, sīlabbataparāmāsaavijjāsamyojanehi ca, avijjāsamyojanamatteneva ca saddhinti evaṃ catudhā ekato uppajjati. Paṭigho pana issāsamyojanaavijjāsamyojanehi ceva, macchariyasamyojanaavijjāsamyojanehi ca, avijjāsamyojanamatteneva ca saddhinti evaṃ tidhā ekato uppajjati. Māno bhavarāgāvijjāsamyojanehi saddhiṃ ekadhāva ekato uppajjati. Tathā vicikicchā. Sā hi avijjāsamyojanena saddhiṃ ekadhā uppajjati. Bhavarāgepi ese va nayoti. Evamettha dve tīṇi saṃyojanāni ekato uppajjanti.

1511. Yaṃ panetaṃ nīvaraṇagocchake yattha dve tīṇi nīvaraṇāni ekato uppajjantīti vuttaṃ, tatthāpi aṭṭhadhā nīvaraṇānaṃ ekato uppatti veditabbā. Etesu hi kāmacchando duvidhā ekato uppajjati, byāpādo catudhā, uddhaccaṃ ekadhā. Tathā vicikicchā. Kathaṃ? Kāmacchando tāva asaṅkhārikacittesu uddhaccanīvaraṇaavijjānīvaraṇehi, asaṅkhārikesu thinamiddhauddhaccaavijjānīvaraṇehi saddhiṃ duvidhā ekato uppajjati. Yaṃ panetaṃ dve tīṇīti vuttaṃ, taṃ heṭṭhimaparicchedavasena vuttaṃ. Tasmā catunnampi ekato uppajjantīti vacanaṃ yujjati eva. Byāpādo pana asaṅkhārikacitte uddhaccaavijjānīvaraṇehi, asaṅkhārike thinamiddhauddhaccaavijjānīvaraṇehi, asaṅkhārikeyeva uddhaccakukkuccaavijjānīvaraṇehi, asaṅkhārikeyeva thinamiddhauddhaccakukkuccaavijjānīvaraṇehi saddhinti catudhā ekato uppajjati. Uddhaccaṃ pana avijjānīvaraṇamattena saddhiṃ ekadhāva ekato uppajjati. Vicikicchuddhaccaavijjānīvaraṇehi saddhiṃ ekadhāva ekato uppajjati.

1577. Yampidaṃ kilesagocchake yattha dve tayo kilesā ekato uppajjantīti vuttaṃ, tattha ‘dve kilesā aññehi, tayo vā kilesā aññehi kilesehi saddhiṃ uppajjantī’ti evamattho veditabbo. Kasmā? Dvinnāṃ tiṇṇaṃyeva vā ekato uppattiyā asambhavato.

Tattha dasadhā kilesānaṃ ekato uppatti hoti. Ettha hi lobho chadhā ekato uppajjati. Paṭigho dvidhā. Tathā mohoti veditabbo. Kathaṃ? Lobho tāva asaṅkhārike diṭṭhivippayutte mohauddhaccaahirikānottappehi, asaṅkhārike mohathinauddhaccaahirikānottappehi, asaṅkhārikeyeva mohamānuddhaccāhirikānottappehi, asaṅkhārikeyeva mohamānathinauddhaccaahirikānottappehi, diṭṭhisampayutte pana asaṅkhārike mohauddhaccadiṭṭhiahirikānottappehi, asaṅkhārike mohadiṭṭhithinauddhaccaahirikānottappehi saddhinti chadhā ekato uppajjati.

Paṭigho pana asaṅkhārike mohauddhaccaahirikānottappehi, sasaṅkhārike mohathinauddhaccaahirikānottappehi saddhinti evaṃ dvidhā ekato uppajjati. Moho pana vicikicchāsampayutte vicikicchuddhaccaahirikānottappehi, uddhaccasampayutte uddhaccaahirikānottappehi saddhinti evaṃ dvidhā ekato uppajjati. Sesam sabbattha uttānatthamevāti.

Aṭṭhasāliniyā dhammasaṅgahaatṭhakathāya

Aṭṭhakathākaṇḍavaṇṇanā niṭṭhitā.

Nigamanakathā

Ettāvatā ca -

Cittam rūpaṇca nikkhepaṃ, atthuddhāraṃ manoramaṃ;
Yaṃ lokanātho bhājento, desesi dhammasaṅgaṇiṃ.

Abhidhammassa saṅgayha, dhamme anavasesato;
Ṭhitāya tassā āraddhā, yā mayā atthavaṇṇanā.

Anākulānamatthānaṃ, sambhavā aṭṭhasālinī;
Iti nāmena sā esā, sannitṭhānamupāgatā.

Ekūnacattālīsāya, pāḷiyā bhāṇavārato;
Ciraṭṭhitatthaṃ dhammassa, niṭṭhāpentena taṃ mayā.

Yaṃ pattaṃ kusalaṃ tassa, ānubhāvena pāṇino;
Sabbe saddhammarājassa, ñatvā dhammaṃ sukhāvahaṃ.

Pāpuṇantu visuddhāya, sukhāya paṭipattiyā;
Asokamanupāyāsaṃ, nibbānasukhamuttamaṃ.

Ciraṃ tiṭṭhatu saddhammo, dhamme hontu sagāravā;
Sabbepi sattā kālena, sammā devo pavassatu.

Yathā rakkhiṃsu porāṇā, surājāno tathevimaṃ;
Rājā rakkhatu dhammena, attanova paṇaṃ pajanti.

Paramavisuddhasaddhābuddhivīriyapaṭimaṇḍitena
sīlācārajjavamaddavādiguṇasamudayasamuditena
sakasamayasaṃmayantaragahanajjhogāhaṇasamatthena
paññāveyyattiyasamannāgatena tipīṭakapariyattippabhede sātṭhakathe satthusāsane
appaṭihatañāṇappabhāvena mahāveyyākaraṇena
karaṇasampattijanitasukhaviniggaṭamadhurodāravacanālāvaṇṇayuttana
yuttamuttavādinā vādīvarena mahākavinā pabhinnaṭṭhisambhidāparivāre
chaḷabhiññādippabhedaguṇapaṭimaṇḍite uttarimanussadhamme
suppatiṭṭhitabuddhīnaṃ theravaṃsappadīpānaṃ therānaṃ mahāvihāravāsīnaṃ
vaṃsālaṅkārabhūtena vipulavisuddhabuddhinā buddhaghosoti garūhi
gahitaṇāmādheyyena therena katā ayaṃ aṭṭhasālinī nāma
dhammasaṅgahaṭṭhakathā.

Tāva tiṭṭhatu lokasmiṃ, lokanittaraṇesinaṃ;

Dassentī kulaputtānaṃ, nayaṃ paññāvisuddhiyā.

Yāva 'buddho'ti nāmampi, suddhacittassa tādino;
Lokamhi lokajeṭṭhassa, pavattati mahesinoti.

Aṭṭhasālinī nāma

Dhammasaṅgaha-aṭṭhakathā niṭṭhitā.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Ṭīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Σχόλια. 3. Ο Κανόνας της ανώτερης διδασκαλίας - Σχόλια. 1. Σχόλια για την επιτομή των νοητικών καταστάσεων. 4. Η ενότητα της επεξήγησης έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org